

FIOLEN MIN

Nr 2/2011
42:a årgången

Fiolen min 2/2011

INNEHÅLL

Stämledaren	3
På gång	4-5
Spelmansstämma i Kaustby	6-7
Maria Kalaniemi	8-9
Vinsterstämma i Pargas	10-13
Danskväll på Brage	14-15
Fiolkurser	16-17
Tallari 25 år	18-20
Stefan om omstämnda fioler	21
Notiser	22
In memoriam	23
Skivrecensioner	24-27
Händelsekalender	28

Fiolen min

Tidskrift för
Finlands svenska
spelmansförbund rf
ISSN 0782-3479

Ansvarig utgivare:
Stefan Kuni

Redaktörer:

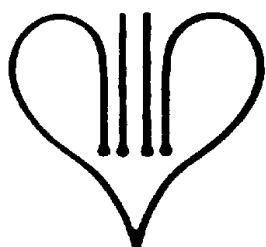
Siv Ekström
Önningebyvägen 534
22140 Mariehamn
040-518 2966
fiolenmin@spelmansforbundet.fi

Axel Kronholm
axel.kronholm@gmail.com

Annonser:

Helsida 270 euro	Småannons (75 x 27 mm) 45 euro
Halvsida 130 euro	Miniannons (27 x 35 mm) 30 euro
1/4 sida 100 euro	
1/8 sida 70 euro	Kontakta kansliet för bokning

Nästa nummer av Fiolen min kommer ut i slutet av september. Deadline för material är den 30 augusti.

Finlands svenska spelmannsförbund r.f.

www.spelmansforbundet.fi kansliet@spelmansforbundet.fi

Ordförande

Stefan Kuni

+49 151 230 80323
ordforande@spelmansforbundet.fi

Viceordförande

Gunhild Nymark

06-722 0489 / 050-545 7307
gunhild.nymark@nordea.fi

Förbundssekreterare

Birgitta Fridlund

Pensalavägen 899
66840 Pensala
tel & fax: 06-764 4150
kansliet@spelmansforbundet.fi

Styrelseledamöter

Johanna Lönngrén

050-377 1354
johanna.lonngrén@gmail.com

Martina Krooks

050-369 4465
martina_krooks@hotmail.com

Andreas Norrvik

06-222 4570, 041-465 1069
svess.jan@gmail.com

Maria Jonsson

018-173 27, 0457-342 1265
jonsson@aland.net

Bjarne Lundsten

0400-872 044
b_lundsten@hotmail.com

Glen-Stefan Qvarnström

040-152 6199
gsqvarnst@hotmail.com

Göran Jonsson

09-877 9294, 0500-232 425
goran.jonsson@jonef.fi

Birgitta Eklund-Strang

06-319 5600 (tj.), 044-317 1597
birgitta.eklund-strang@folkmusik.fi

Den blomstertid nu kommer... I skrivande stund är det tid för skolavslutningar, försommarens grönska och blommor överallt. Här i Tyskland, där jag ju tills vidare arbetar, så har vi ju redan länge fått njuta av riktig sommarvärme. Men det är också dags att sätta nya strängar på fiolen, köpa nytt harts och kanske t.o.m. låta byta tagel. För fiolspel är till en del faktiskt en materialsport. Instrumentet, strängar och stråke har faktiskt en stor betydelse för hur det låter när man spelar, men också för hur det känns. Med slitet tagel och gammalt, förhårdnat harts så får stråken inget grepp om strängen, det bara slirar och dammar. Och nya strängar klingar så mycket bättre än gamla!

Om dragspel vet jag tyvärr för litet för att kunna ge några snabbråd, förutom att man kanske kan släppa in litet sommarluft i bälgen? Dvs ta med spelet ut i trädgården en vacker försomardag och spela en stund i solskenet. Då blir man kanske litet extra tänd på att ta del i sommarens folkmusikevenemang?

För mig är sommaren folkmusikårets höjdpunkt. En intensiv tid med spelmansstämmor i Sverige och här hemma, och naturligtvis årets specialitet, vår egen stämma i Kaustby. Jag tycker programmet ser väldigt bra ut, med konserter på många olika scener under två dagar! Spelmansdanserna och traditionshörnan inte att förglömma. Skall man hinna följa med allt finlandssvenskt som händer i Kaustby i år så får man nog ligga i!

Det är också mycket glädjande att se att omkring 200 spelmän har anmält sig i år, och det får vi vara väldigt nöjda med! I synnerhet när vi har våra evenemang inom Kaustby festivalen, så är det bra att vi är många, så vi inte drunknar i folkvimlet.

Men sommaren är som känt ganska kort, och därför är det skäl att påminna läsarna om Skärkursen på Sälgrund, som i år äger rum i mitten av september. Det är dags att anmäla sig! Om det blir någon Skärkurs i Barösund i höst är under utredning, vi tvingades ju ställa in två kurser efter varandra i Nyland, och därför måste vi fundera på vad vi kan göra åt saken.

Det är också tid att anmäla sig till nästa års Folklandia! Trots att den äger rum i januari finns det risk att platserna tar slut, så skall man med så

är det hög tid att anmäla sig till kansliet. Eftersom vi samlar ihop deltagarna till ett nyländskt och ett österbottniskt lag så gör det inget om alla i det egna laget inte kan komma.

En liten notis till kännedom är att arbetet på det nya Allspelslåthäftet fortskrider. Men tyvärr väldigt långsamt! Vi behöver ännu få in förslag på låtar som kan vara lämpliga. Enda kriteriet är att det skall vara traditionslåtar, alltså inte nykomponerade. Och skall inte finnas i det första Allspelslåthäftet. Skicka bidragen omgående till Andreas Norrvik eller till kansliet. Eller tag med noterna till Kaustby! I väntan på det nya häftet så kan de som ännu inte har det första häftet ta kontakt med kansliet. Vi har nämligen inför Kaustbystämman låtit trycka upp en ny upplaga av det gamla häftet.

Med sommarhälsningar,

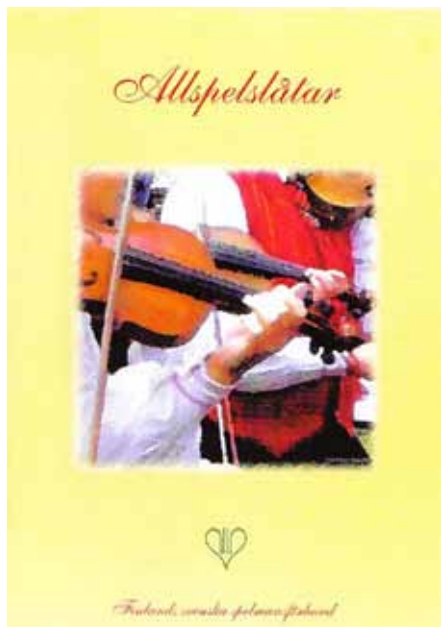
Stefan Kuni

Skicka in låtar!

Fiolen min ringde upp Andreas Norrvik i Lappfjärd och frågade hur det går med arbetet på det nya allspelslåthäftet.

– Jo, tack arbetsgruppen har just fått en bunt på 20 låtar att spela igenom och välja bland, säger Andreas. Snart ska de få tio till. Det är ju bäst att inte skicka för många på en gång. Det är ganska mycket jobb att spela igenom en massa obekanta låtar.

Men för att låtarna i det nya häftet ska fungera som allspelslåtar får de inte vara för krångliga och svåra. De ska passa att spela tillsammans i större gäng.

– Det är nog så att menuetter och polskor till exempel inte alltid är så lämpliga som allspelslåtar, menar Andreas. Valser funkar ju bra, men också schottisar och polkor förstås. Några masurkor finns också med.

Andreas och arbetsgruppen har redan ett 15-tal låtar klara och utvalda för häftet.

– Nog har vi snart halva häftet fixat, säger Andreas. Arbetsgruppen vill ha variation på låtmaterialet i häftet, så till exempel flera polkor skulle vara välkomna. Om man har bra valser och schottisar

på lager ska man förstås skicka in dem också. När det gäller den regionala fördelningen säger Andreas att det är lite tunnsått med låtar från Åboland och Västra Nyland. Det är traditionella låtar man vill ha, inte nyskrivna låtar.

– Häftet ska bli klart "så fort som möjligt", får jag till svar när jag frågar om tidtabellen. Men innan det finns tillräckligt med låtar kan det ju inte bli något häfte.

Så titta efter i gömmorna och skicka in låtar du hittar till Andreas Norrvik!

Folkmusik som immateriellt kulturarv

Johanna Björkholm, disputand.

Det är inte varje dag som det hålls doktorsdisputationer med tema finlandssvensk folkmusik, men nu är det dags igen! FL Johanna Björkholm, spelman i våra led, disputerar den 10.6. vid Åbo Akademis humanistiska fakultet med avhandlingen Immateriellt kulturarv som begrepp och process - Folkloristiska perspektiv på kulturarv i Finlands svenskbygder med folkmusik som exempel. Opponent vid disputationen är Gunnar Ternhag, kustos professor Ulrika Wolf-Knuts.

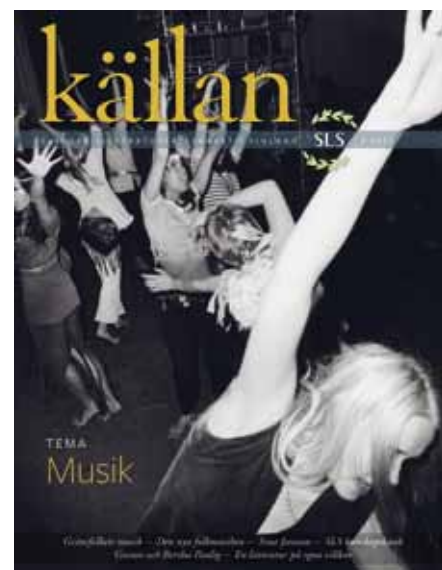
Fiolen min återkommer med närmare presentation av avhandling och författare i ett senare nummer.

Folkmusiken i fokus

Det nyaste numret av Svenska litteratursällskapets tidskrift Källan har mycket att bjuda åt den musikintresserade. Läs bland annat om ny cd-utgivning av slutsålda skivor med folkmusik, om den kända visångerskan Svea Jansson från Nötö och om mötet mellan traditionell folkmusik och nya inslag.

Kontakta Svenska litteratursällskapet (09-618 777, info@sls.fi) om du vill ha ditt eget kostnadsfria exemplar eller för prenumeration. Du kan också läsa Källan på webben (www.sls.fi).

Varje nummer av Källan har ett eget tema. Källan utkommer två gånger om året.

Anmäl dig till Folklandiakryssningen!

Ännu finns det lediga platser till Folklandiakryssningen 13-14.1.2012.

Åk Åbo-Stockholm tur och retur tillsammans med otaliga likasinnade. Lyssna på konserter, dansa och spela själv.

Kontakta kansliet för att boka plats!

Skärkurs på Sälgrund i höst

Efter sommar kommer höst och då är det dags för Skärkurs ute på Sälgrund i Kaskö den 17 - 18 september.

Årets kurs kommer inte som tidigare att vara en renodlad låtspelskurs. Tema kommer att vara "Spel till dans med bra ton". Vad ska man tänka på för att få det att svänga? Vad är sväng? Hur får jag bästa ton ur fiolen? Som kursdeltagare kan du få svar på dessa frågor, men säkert får du också en del nya låtar med dig hem.

Kursen börjar lördag morgon, men man har möjlighet att komma ut till Sälgrund redan fredag kväll. Vilka lärare det blir samt övrig information meddelas på spelmansförbundets hemsida. Sista anmälningsdag 31.8.

Åboländska låtar med Arto Järvelä

En ny spelkurs i Åbo med Arto Järvelä arrangeras av föreningen Svenska Bildningens Vänner r.f. 19-20 november 2011. Kontaktperson är Margareta Jorpes-Friman (e-mail adress mjorpes@abo.fi). Cirka tolv spelmän ryms med.

Vasa Folk

Det blir folkmusikfestival i Vasa i höst igen. Planeringen för festivalen är i full gång.

Lägg datumen 27-29 oktober på minnet. Mera information kommer i nästa nummer av Fiolen min.

Vill du göra något gott som främjar den finlandsvenska folkmusiken?

Spelmansförbundet emottar gärna gåvor, donationer och testamenten. Kontakta kansliet eller ordförande Stefan Kuni. Kontaktuppgifter på sid 2.

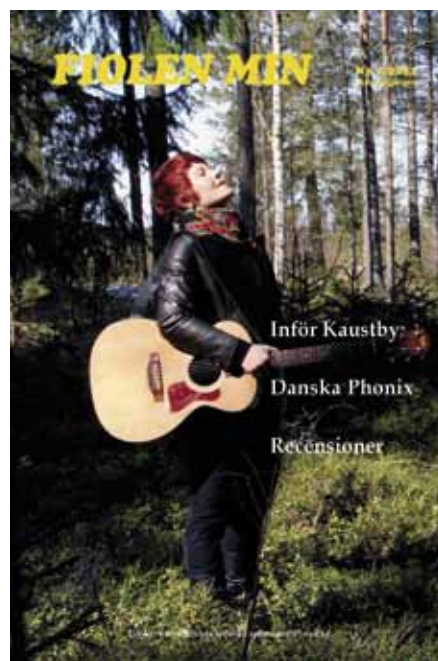
Vill du också bidra till Fiolen Min?

Visst är det trevligt att läsa om vad andra har sysslat med i folkmusikens tecken? När någon har ordnat en trevlig tillställning eller har hittat på ett nytt grepp, när någon har varit på en intressant konsert eller varit på resa. Det ger inspiration och nya ideer, man blir glad av att se att andra också kämpar på och ordnar och arrangerar.

Tänk på Fiolen min när det är något i spelmansväg på gång där hemma, ta med kameran och skriv sedan ner dina intryck, berätta vad som hände och vem som var i farten och skicka in! Det behöver inte vara spektakulärt - tänk om någon bara skulle berätta hur roligt de har på spelmanslagets övningskvällar, eller hur de minns att det var på sjuttioalet när allting började. Eller hur fint morfar spelade?

Bilderna ska helst vara digitala, men vi skannar också om du skickar pappersbilder. Tänk på att de digitala bilderna inte får vara för små, för då blir de bara som frimärken i tidningen.

Det skrivna behöver inte vara en färdig artikel, det går bra att bara berätta lite om det som hänt, och så kan vi skriva om det som en intervju eller en artikel. Vi kan ju också ta kontakt och be dig berätta mera. Huvudsaken är att vi får in mera

material som visar vad spelmännen håller på med runt om i landet.

I varje nummer finns deadline för nästa nummer. Det brukar stå på sidan 2. Det bästa är om redaktörerna verkligen får materialet före deadline, så har vi en chans att redigera tidningen väl och få den till tryckeriet inom utsatt tid. Mindre notiser eller minnesord kan hinna med även senare, men det kan vi inte lova. I så fall kommer det i nästa nummer! Välkommen att ta kontakt: sive@aland.net, 040-5182966.

Siv Ekström och Axel Kronholm

Svensk spelmansstämma i Thailand

Den svenska spelmanen Thore Härdelin, känd bland annat från 1970-talets Skäggmanslag, planerar att ordna en spelmansstämma i Thailand. Han samlar deltagare genom både ett evenemang och en grupp på Facebook. I gruppen har han redan över hundra medlemmar och på evenemanget har knappt 70 klickat "Jag kommer". Om det blir tillräckligt många deltagare äger stämman rum i början av december i år och Härdelin skriver på Facebook att han förhandlar med researrangörer om rabatterade priser.

Så här skrev han i gruppen när

han startade den: "Planerad spelmansstämma i Thailand om något år. Rabatterade priser för flyg och hotell. Dansgolv, konserter, buskspel och allt annat kul som vi brukar ha hemma fast mycke, mycke mera.

Tänk att bada i varmt hav eller flott pool mellan låtarna. Billig men fantastiskt god mat och dryck, snälla glada människor som passar upp och tar hand om oss.

Låter för bra att vara sant, kanske, men häng på nu så blir det verklighet. Hälsningar Thore Härdelin"

Välkommen till Kaustby på spelmansstämma!

15-17 juli 2011

Sommaren är här och snart är det dags för spelmansstämma i Kaustby!

Sommarens stämma kommer att bjuda på en annorlunda upplevelse jämfört med tidigare stämmor som ordnats i spelmansförbundets regi. Stämman arrangeras i samarbete med folkmusikfestivalen i Kaustby och man kan säga att den är en stämma i festivalen. Det här innebär att det är mycket som händer samtidigt och mycket folk i rörelse. I sommar får vi chansen att framföra vår musik för en stor publik.

Program

Spelmansstämman börjar på fredag och då har festivalen redan pågått sedan måndagen. Spelmansförbundets bussar planeras anlända till Kaustby klockan 16.00. Då finns tid för att avhämta biljetterna och för att installera sig vid inkvarteringen.

Stämman inleds 17.30 med välkomstsamkväm på Kansantaiteenkeskus, varefter vi förflyttar oss till Arenan där stämmans officiella öppningskonsert hålls klockan 19.00. Konserten inleds med allspel, där vi hoppas att alla spelmän deltar, och därefter fortsätter konserten med Maria Kalaniemis Vilda Rosor. Kvällens övriga stämmoprogram består av framträdanden i Viinitupa och dans i Kalliopaviljongen.

Stämman tjuvstartar dock redan på förmiddagen. Klockan 10.30

håller Siv Ekström en instrumental workshop, medan Désirée Saarela-Portin håller en sångworkshop. På eftermiddagen hålls mindre spelmannskonsert i Pelimannitupa. Alla ni som har möjlighet att komma till Kaustby redan tidigare på fredagen, gör det! Det är mycket som händer!

Lördagens stämmoprogram inleds med workshopar. Liksom på fredagen hålls de av Siv Ekström och Désirée Saarela-Portin. Hela dagen kommer att fyllas med konserter, större och mindre. Klockan 14.00 blir det "Finlandssvensk kavalckad" med allspel på Arenan. De övriga konserterna kommer att hållas i Pelimannitalo, Viinitupa och musikgymnasiet. Lördagskvällens dans hålls på festivalområdet.

Vid sidan av stämmans program pågår även festivalens övriga program. Programutbudet kommer att vara massivt och det brukar vara så att man inte hinner se allt man önskar. Stämmans program är planerat så att inget ska gå på varandra. När en konsert slutar tar en annan vid, vilket innebär att de som uppträder inte hinner gå på alla konserter, men så ska det vara. Det är ju festival!

Ankomst

För att komma in på området behöver alla spelmän ett spelmannskort och ett armband. Dessa kan avhämtas från spelmansinfon, som ligger i Musikgymnasiet intill festivalområdet nära ingången som finns invid

Arenan. Var och en måste själv avhämta sitt personliga armband, eftersom det ska sättas fast på armen med en särskild apparat. Armbandet berättigar till inträde under hela festivalen, så den som vill besöka Kaustby tidigare under veckan kan hämta ut sitt armband redan då.

Bredvid spelmansinfon finns en instrumentförvaring, där man mot en liten avgift tryggt kan förvara sitt instrument.

Logi

Stämmodeltagarna kommer att bo på tre olika ställen: Hotell Foxmanni, Travinstitutet och Järveläs skola. En festivalbuss kommer att köra mellan inkvarteringarna och festivalområdet, ungefär fem gånger per dag.

Alla välkomna med!

Du som inte är anmäld men ändå vill komma med och lyssna, eller varför inte buskspela, är givetvis också hjärtligt välkommen på spelmansstämma till Kaustby! Ju fler vi är desto roligare. En inträdesbiljett för en dag kostar 32 euro.

Har du frågor?

Kontakta **Martina Krooks**

050-3694465 eller

martina.krooks@spelmansforbundet.fi

Eki Ensemble

Antti Paalanen

Mauno Järvelä

Maija Vilkkumaa

Kalaniemi

När Spelmansstämman på Kaustbyfestivalen inleds på lördagen den 16 juli med allspel på den stora fina arenan i Kaustby blir det konsert med Maria Kalaniemi och de två musiker som hon turnerat med under rubriken Vilda rosor. Fiolen min fick en pratstund med Maria mellan alla konserter och resor.

Det har varit mycket nu, eller hur Maria?

– Jo, men det är ju väldigt roligt att resa runt med ett sånt här projekt, säger hon. CD:n Vilda rosor har fått mycket god respons och spelbokningarna har duggat ganska tätt.

Vilda rosor turnerade i Sverige tidigare under våren och lyckades t.o.m. hamna i TV4:s morgonprogram där Maria spelade solo. På konserterna har hon haft med sig Olli Varis på gitarr och Eero Grundström på tramporgel. Det är förresten samma Eero som har tagit bilden av Maria och Olli som pryder pärmen på det här numret av Fiolen min.

– Vi har också varit på turné i både Tyskland och Schweiz, berättar Maria.

På världsmusiklistan

En bidragande orsak till uppmärksamheten nu har varit att Vilda rosor låg hela fem månader på den europeiska världsmusiklistan. I januari låg den tvåa, säger Maria. Det är ju märkligt, det brukar mest vara afrikanskt och kubanskt på den listan, inte så mycket skandinaviskt, precis. Men nu fick många upp ögonen för den här musiken.

– Vi var med på Womex i höstas, berättar Maria. Det var ju också viktigt förstås. Det var jättekiva att vara med där, senast jag var på Womex var någon gång i början på 1990-talet med Aldargaz.

Varje projekt man tar sig an som musiker innebär ju något nytt och en utmaning för en själv. Det här med finlandssvensk musik kändes ändå naturligt, berättar Maria.

– De flesta låtarna på den här skivan är personligt väldigt viktiga för mig. Ta det första spåret, "I fjol så gick jag med herrarna i hagen" till exempel, den är starkt förknippad med min mormor.

Mormor älskade att dansa

Mommo Astrid var en viktig person för Maria, det har hon berättat om flera gånger. Mormor och Marias familj bodde under samma tak. Det var mormor som uppmuntrade Marias musikintresse och som såg till att det blev dragspel för hennes del. "Inget piano ska vi ha i det här huset, ett redigt instrument ska det vara" sa mormor och köpte Marias första dragspel.

– Mormor älskade att tralla och dansa! Alltid om det var gäster hos oss, så var det så att så fort man fått i sig kaffet och bullarna så skulle mattorna dras undan och så skulle det dansas!

Tidigare var det skivor man dansade till, men så fort Maria kunde börja spela några låtar var det hon som skulle spela till dansen.

"I fjol så gick jag med herrarna i hagen" spelades mycket i radion på 1970-talet. Arkivinspelningen med den visan gjordes av Sveriges Radio 1957. Det var Hilma Ingberg från Bromarv som sjöng den då. Från Bromarv var också mormor Astrid, så när Maria nu tog tag i visan och började sjunga och spela den tänkte hon mycket på mormor och det kom naturligt att hon skulle tralla i den så som mormor ofta gjorde.

– Då fick jag på något sätt kontakt med mommo igen, säger Maria.

Andras och eget

På skivan finns också en variant av balladen Magdalena på Källebro. Den har Maria letat fram i Otto Anderssons balladsamling "Den äldre folkvisan" där hon har plockat ihop olika melodivarianter från Esbo, Pellinge och Nötö. Lite hemknutar igen!

Andra låtar på skivan är två kompositioner av den svenske dragspelaren Lars Hollmer som Maria har spelat tillsammans med i kvintet-

ten "Accordeon Tribe", Hollmer avled för några år sedan och Maria tyckte att hans melodier passade in i den här helheten. Titellåten, Vilda rosor är Marias egen, både text och melodi har hon gjort.

Grannas bastun

Skivans sista låt är också lite speciell. Maria skulle leta fram finlandssvensk musik åt en studerande på folkmusiklinjen vid Sibeliusakademien och började gräva i bibliotekets skivhyllor. Den gamla LP:n från 1976 med Jeppo bygdespelmän hade hon aldrig hört förut och blev nu helt förälskad: vilken attityd och vilken drive! Här ska det spelas för hem och fosterland!

–Jag har ju aldrig haft tillfälle att spela med de här spelmännen, men med teknikens hjälp gjorde vi det nu, pojkarna och jag! Jeppo bygdespelmän börjar spela Grannas bastun och varsamt smyger sig Marias dragspel med in i ljudbilden följd av flera andra musiker och så spelar de alla tillsammans!

SibaFest och ny skiva

Jag frågar om framtidsplanerna. Det är ingen rast och ingen ro. När vi pratar har Maria varit på möten om SibaFest, Sibeliusakademins egen musikfestival som hålls i slutet av januari/början av februari. Det handlar om ett 80-tal konserter och Maria ska vara konstnärlig ledare för festivalen. Sibeliusakademins rektor Gustav Djupsjöbacka väljer varje år en ny konstnärlig ledare och nu är det alltså Marias tur att sätta sin prägel på festivalen. Det blir mycket jobb, men jätteintressant förstås.

Som bäst håller Maria på och repeterar med Timo Alakotila, de har nya låtar på gång för en skivinspelning i höst. Maria gläder sig också åt det arbetsstipendium hon nyligen fick från Svenska kulturfonden, det möjliggör mer eget skapande under nästa år. Men hon ska fortsätta med undervisningen vid Sibeliusakademien som bisyssla.

– Och så spela på konserter, förstås, det är ju då man som musiker känner sig mest hemma!

Siv Ekström

"Bussspel" under färden från Österbotten till Pargas: Allra flitigast var Martina Krooks, Andreas Norrvik och Johanna Lönngren. Foto: Siv Ekström.

Kulturnämndsordförande Birgitta Bröckl från Västebolands stad hälsade mötesdeltagarna välkomna. Foto: Siv Ekström.

Förbundsdag och Vinterstämma i Pargas

**Fiolen min-redaktören åkte spel-
mansbuss till årsmötet i Pargas,
mera av nostalgiska skäl än av
nödvändighet.**

Att få tillbringa en lördag i en buss mellan Vasa och Pargas är väl inte precis något man längtar efter vanligtvis. Det är en lång resa som man måste hitta på tidsfördriv till. Kanske fixa matsäck och mentalt förbereda sig på att det tar TID. Men nu handlade det om att åka till Förbunds-
dagen i Pargas med den så kallade spelmansbussen och då kändes det lite förväntansfullt i alla fall!

Det var länge sedan jag åkt "spelmansbuss" - och tänk så roligt det var förr i världen. Då när jag var nybliven medlem i Spelmansförbundet och reste med Ålands spelmansgille till spelmansstämmor i Pargas, Nykarleby och andra ställen. Vi spelade tillsammans i bussen och umgicks med glatt humör, både yngre och äldre spelmän i god sämja.

Bussåkandet är sig likt

Att jag nu fick tillfälle att återuppliva gamla minnen berodde på att dagen före årsmötet i Pargas var jag kallad till ett möte i Vasa. Lika gärna som att åka tåg söderut på fredagskvällen kunde jag övernatta i Vasatrakten och komma med i bussen söderut på lördagen. Sagt och gjort: Synnöve Swanström och jag väntade snällt på bussen på Handelsplanaden i Vasa och klev ombord tillsammans med Birgitta Eklund Strang och lite FMI-rekvisita i väskorna.

Bussen sökte sig söderut på riksåttan och plockade upp nya resenärer lite här och där. Matpaus måste man ha förstås, det blev passligt i Närpestrakten och visst blev man mätt och visst fanns det

en nostalgifaktor, men att tala om kulinarisk upplevelse skulle vara att gå till överdrift...

Busschaufför var vår egen Greger Lindell, vilket garanterade både säker körning och vänlig inställning till buss-buskspel. Det tog ändå ett bra tag innan någon plockade fram

instrumenten, men visst blev det en hel del spelande i främre ändan av bussen.

Till Pargas och Hotell Kalkstrand kom vi riktigt lagom i tid för välkomstkaffe och -smörgås och välkomsthälsningar av Birgitta Bröckl, ordförande för kulturnämnden

Per-Henrik Lithén delade som utlovat ut sitt nothäfte med Singsbylåtar till alla spelmanslag som var företrädare på årsmötet. Här skriver Carita Aminoff på listan och Margareta Häggblom väntar på sin tur. Nedan granskar Reidar Eklund, Greger Skärström och Tor-Erik Jahnsson Singsbyhäftet. Foto: Foto: Birgitta Eklund-Strang (FMI 396)

Ovan: Unga pargasgruppen Rizzle som spelar glad och rivig musik, gärna med irländska tongångar, imponerade på publiken. Fiolflickorna till vänster, Pernilla Bergman, Heidi Bergman och Jessica Bergman, som också spelar i Bergmans spelmanslag, har samlat fyra duktiga killar med sig i bandet som redan har haft en hel del spelningar. Foto: Birgitta Eklund-Strang (FMI 396)

Nedan: Glada dansarminer till musik av Trinda. Foto: Birgitta Eklund-Strang (FMI 396)

Bergmans spelmanslag, som var värddar för hela arrangemanget hade fullt program. de spelade till dans på lördagskvällen och på söndag morgon medverkade de i gudstjänsten. Från vänster Jörgen, Ulf, Heidi, Marie, Jeanette, Jessica, Jimi och Ben, alla med efternamnet Bergman. Foto: Birgitta Eklund-Strang (FMI 396)

i Västabolands stad. Även Spelmansförbundets ordförande Stefan Kuni hälsade välkommen och öppnade årsmötet.

Till ordförande för mötet valdes Siv Ekström och förbundssekreterare Birgitta Fridlund valdes att föra protokoll. Förhandlingarna löpte utan kontroverser och mötet återvalde enhälligt förbundsordförande Stefan Kuni och större delen av styrelsen.

Några av de tidigare styrelseledamöterna hade bett att få avgå och som nya valdes för Åland, Maria Jonsson och för Mellersta Nyland Glen-Stefan Qvarnström. Hela styrelsen finns på sid 2.

Middag och buskspel

Efter mötet var det dags för middag i hotellets restaurang. Trots ett mindre räknepel vid dukningen fick alla närvarande plats vid borden och kocken kunde presentera ett lockande buffébord. Kaffe och kaka avslutade det hela och dansen kunde ta vid. Dansgolvet och de flesta borden var

avskärmade med glasväggar och gjorde att ett gäng spelmän kände sig avskiljda nog för buskspel i en soffgrupp i ett hörn längst bak. En av de lokala gästerna uppfattade detta som störande, men han fick bara acceptera att spelmän i buskspelstagen kan man inte få tyst på hur enkelt som helst.

Inne på dansgolvet störde dock inte buskspelarna, utan både publik och spelmän kunde njuta av bland andra Bergmans spelmanslag, Sibbo spelmanslag och unga pargasgruppen Rizzle. Senare på kvällen blev det polskedans med spelmän på dansgolvet och flera entusiastiska dansare.

I hallen framför hissdörren stod ett stort gäng dragospelare och jammade och i det rum som årsmötet hade hållits i fanns också möjlighet för buskspel. Att kunna hålla till med både möte, logi, festmiddag, dans och buskspel i en och samma byggnad var en stor fördel.

På söndagen hölls en gudstjänst i församlingshemmet eftersom

kyrkan var under renovering. Den raska promenaden dit i vintervackert solsken var en fin inledning på dagen.

Radiobandning

Gudstjänsten samlade många åhörare och präst och kantor hade utformat gudstjänsten med spelmän och folkmusik i tankarna. Kantorn spelade på ett litet harmonium och både psalmer och annan musik var valda för tillfället.

Gudstjänsten bandades för radion och sändes ett par veckor senare. För spelmansmusiken stod grupperna Trinda och värdarna för hela förbundsarrangemanget, Bergmans spelmanslag.

Efter riktigt vanligt hederligt kyrkkaffe var det dags att ta farväl av Pargasbor och andra vänner och skynda tillbaka till hotellet och de väntande bussarna. Att jag sen bara åkte in till Åbo för att ta kvällsfärjan hem är en annan historia.

Siv Ekström

I dansens vïrölar. Foto : Timo Hukkanen

Danskväll på Brage

Man tager vad man haver.....

Ja så sade redan Caisa Warg i sin berömda kokbok från år 1755. I det här fallet handlar det om en spel- och danskväll på Brage i Helsingfors 7.5 2011.

Ingredienserna som fanns att tillgå var följande: Spelmansförbundets styrelse skulle ha sitt styrelsemöte 7.5 i Helsingfors. Som möteslokal fick vi använda Brages lokaliteter. En stor del av folkmusikgruppen Trinda har anknytning till spelmansförbundets styrelse så följaktligen föddes bland dem iden att arrangera en spel-och danskväll eftersom de gärna passar på tillfället att spela när de träffas.

Inbjudan skickades ut till en kväll med folkmusik och dans till tonerna av Trinda och andra närvarande spelmän. Folkmusikjam och en trivsam samvaro kring den folkliga musiken och dansen var temat för kvällen.

TYVÄRR KOLLIDERADE denna tillställning med andra liknande. AV i Helsingfors firade samma kväll föreningens 120-års jubileum och på finskt håll ordnade Karjalan nuoret en Jam klubb med dans. För att i någon mån kompensera för ett väntat bortfall av dansande och spelande

deltagare, och eftersom musiken och dansen inte känner till några gränser, hade inbjudan dessutom gått ut till huvudstadsregionens finska folkdanslag och folkmusikkretsar. Att dessutom spelmanslaget Halsbrytarna hade valt just den här kvällen för att bli finska mästare i serien för seniorlag i finska mästerskapen för spelmanslag vid Sepän Soitto i Mäntsälä var ju också det beklagligt.

NÄR KLOCKAN sedan närmade sig 19 så hade Trinda, på grund av influensor och andra förhinder reducerats till två femtedelar av sin numerär med Stefan Kuni och Jarmo Romppanen på plats. Närvarande var också Bragespelmännen Anders Backman och Timo Hukkanen.

I enlighet med Caisa Wargs filosofi fick vi alltså göra upp en spelrepertoar för kvällen enligt principen "minsta gemensamma nämnaren". Med utgångspunkt från Spelmansförbundets förträffliga Allspelslåthäfte kryddat med diverse andra favoritlåtar fick vi sammanställt en gemensam repertoar för 3-4 timmars spelning till dans.

Vi hade tidigare blivit kontakta- de av en tysk turistgrupp på ca 30 pers.som hade hittat information om vår spelkväll på Kansanmusiik- kiliittos förträffliga portal, kansan-

musiikki.fi. Någon tysk turistgrupp dök dock inte upp men ca 20 personer, de flesta från finska folkdans- föreningar, hade i alla fall hittat till Brage denna kväll. Speciellt kan jag nämna att en ivrig danskavaljer kom till dansen direkt efter att ha sprungit ett halvmaratonlopp, det om något kallar jag entusiasm.

NÅGON GEMENSAM turdans- repertoar hos danspubliken under- sökte vi inte närmare utan vi höll oss till pardanser. Speciellt roligt var att på publikens begäran få spela Oravais menuett!

Vi som var närvarande hade en mycket trevlig kväll. Konceptet med gratis fri dans som samlar dansare och spelmän över språk- gränserna i huvudstadsregionen fungerade bra och kunde vara det som behövs för att blåsa nytt liv i den tyvärr tynande entusiasmen på dansfronten i Helsingfors. Flere av dansarna berättade att de gillade att få dansa till den musik vi spelade, pardanser som dom inte dansar så ofta i sin föreningsverk- samhet, menuett, svensk och fin- landssvensk polska, hambo, m.m. Säkert hade Caisa Warg också känt sig som hemma med vår repertoar.

Anders Backman

*Patrik Andersson
på kurs på Åland
i våras.
Foto: Siv Ekström*

Slängpolskor på omstämda fioler

Regnet hängde i luften på lördagsmorgonen den 14:e maj när ett tiotal personer kom samman på Hantverkets Hus, Loftet, i Vasa. Det var kanske inte regnet i sig som lockade utan orsaken stod snarare att finna i den låtkurs som inleddes under förmiddagen.

Patrik Andersson är förutom frilansande musiker också föreståndare för den fiolkurs som pågår under höstterminerna på Malungs Folkhögskola och en sjudundrande spelman. Hans fiolspel är följsamt

och dansant, dynamiskt, med ett bakåtlutat driv. Det är även Patrik som håller i helgens korta men intensiva kurs som Spelmansförbundet anordnat i samarbete med Malungs Folkhögskola.

Styrkta av förmiddagsfikat och den första låtdemonstrationen tar vi oss an det som som blir helgens tema: Slängpolskor från Södermanland! Slängpolskan är som namnet antyder en polskedans och spelas i jämn tretakt. Låttypen och dansen är väldigt populär på stämmor och

spelträffar i Sverige men verkar inte ha någon direkt motsvarighet i Finland.

Inläringen sker på gehör och är väldigt intuitiv. Patrik upprepar några fraser om och om igen och vi kommer med efter hand när vi känner att vi är mogna. Det märks att han undervisat mycket och är intresserad av att dela med sig av sin musikaliska kunskap. Förutom att lära oss låtarna delar han även med sig av många praktiska tips: Bl.a. på hur man kan variera tonen och lägga in luft och utrymme i sitt spel. Tips som man mycket väl kan applicera även på andra instrument.

För att få ett mer klangfullt ljud i vissa tonarter stämde vi efter lunchen om instrumenten. De två lägsta strängarna på fiolen höjdes ett tonsteg var till tonerna A och E, som är ett vanligt sätt att stämma om fiolen på. De lägsta strängarna sjunger sedan vackert med när man spelar melodin och gör det lättare att spela på två strängar samtidigt.

Lördagens kvällsjam som utspejade sig samtidigt som Eurovision Song Contest var kanske inte lika välbesökt som man kunde hoppas. Likväl samsades cittern, flöjt och bodhrán med fiolerna och låtarna avlöste varandra tills deltagarna en efter en droppade av och for hem för att vila sig inför morgondagens fortsättning.

Under söndagen kändes det nästan som om vi åt hela tiden, men samvaron utanför låtinläringen är också viktig! Valet av spelokal var mycket lyckat. Loftets miljö och de gamla rummen fungerade väl som inramning till musiken. Matsserveringen var klanderfri och förutom lunch bjöds deltagarna även på för- och eftermiddagsfika. Runt borden rådde en familjär stämning och fastän de flesta deltagarna verkade möra när de sista slängpolskorna i aeae-stämning hopplöst flutit in i varandra, var helgen ändå en succé.

Pontus Åkerholm

Fiol- och folkvisekurs i Ingå

INGÅ SPELMANSGILLE har länge strävat efter att föra ut folkmusik- och folkvisearvet i bygderna för att förhindra att de sköra band brister som förbinder dagens finlandssvenskar med gångna tiders traditioner. Ett konkret uttryck för denna strävan är den kurs i fiolspel för barn och folkvisesång för äldre som ordnades på Kommungården i Ingå den 9-10 april. Jenny Wilhelms ledde viskursen och Linnea Holmberg och Marina Aspelin fiolkursen.

Fiolkursen hade nio deltagare, åtta barn och en vuxen, av vilka några höll i en fiol för första gången. Fiolisterna tog sig an spelandet med största allvar och kunde spela flera stycken tillsammans när kursen avslutades på söndagen. Man

kunde se att gnistan hade tänts och för att den skall hållas brinnande kommer ett uppföljningsmöte att ordnas i maj och dessutom planeras en mediskurs för nybörjare i höst.

FOLKVISEKURSEN, som leddes av Jenny Wilhelms, blev en speciell upplevelse, som vi kanske inte hade väntat oss. Jenny förde oss in på djupet i folkvisesjungandets konst; vi fick lära oss att träffa toner en aning över de 'riktiga' tonerna. Dessa 'blåa toner' gjorde några av oss först milt chockerade, men efter en dags övningar kom även de mest motsträviga av oss med. Vistugorna brukar ju syssla med att lära ut ett antal folkvisor, men det här var någonting annat: vi sysslade

med några få visor, men intensivt. När övningarna var slut, kände vi oss något omskakade men också på något sätt renade, nästan som om vi hade genomlevt ett grekiskt drama.

MEN DET VAR INTE ALLT. Till sist lärde Jenny oss hur man lockar på kor med höga toner, s.k. kuling. Somligas stämband räckte inte riktigt till, men fönsterrutorna i Kommungården höll i alla fall.

Jenny gav oss inte bara en kurs, utan en upplevelse!

Lars Malmberg
Ingå Spelmansgille

Tallari 25-årsjubilerar

I 25 år har de fem heltidsanställda spelmännen i gruppen Tallari verkat i Kaustby. Ledare för gruppen i alla dessa år har Antti Hosioja varit.

En lottovinst! Så beskriver Antti Hosioja hur det är att få jobba med sin käraste hobby på heltid. Det har han fått göra i 25 år nu som ledare för den professionella folkmusikgruppen Tallari, stationerad

i Kaustby. Det var år 1986 som Tallari grundades. Fem folkmusik-tjänstemän har sedan dess på heltid ägnat sig åt att ta fram folkmusik från alla hörn av landet, konserterna med den, hålla kurser och spela in skivor. Sedan Risto Hotakainen gick i pension för att par år sedan har gruppen fungerat som kvartett: Ritva Talvitie på fiol, Timo Valo på tramporgel, Pauliina Kumpulainen på sång och dragspel och så Antti

Hosioja som spelar bland annat tvåradigt och kontrabas. Han har titeln "johtaja", men det betyder inte konstnärlig ledare.

–Nej, jag är mera en administrativ springpojke skrattar han. Håller reda på årsberättelser och budgetar och turnéarrangemang och sånt.

Folkmusikinstitutet

För oss som har varit med ett tag i Spelmansförbundet är Antti känd

*”Det är viktigt för
folkmusiken i landet
att Tallari finns”*

som den första som blev anställd när folkmusikinstitutet grundades. Det var 1978 som Finlands svenska folkmusikinstitut grundades i Lappfjärd och Antti blev den enda anställda.

–Då fick jag fina kontakter till Kaustby, de hade ju ett institut som redan hade hunnit verka i fyra år, så av dem som jobbade där fick jag mycket goda råd och tips, berättar Antti. Efter fyra år flyttade FMI till Vasa och Antti fick istället

jobba som timlärare vid det finska gymnasiet i Kristinestad. Det fick han hålla till godo med ända fram till 1986 när lottovinsten kom! Det vill säga när Tallari grundades och Antti fick jobb som folkmusiker på heltid.

Eftersom Antti skött det administrativa hela tiden har han full koll på verksamheten. Han kan till exempel berätta att Tallari under sina 25 år hittills har spelat ca 2500

konsorter på 390 orter i 22 länder.

–Vi är beroende av spelningar, förklarar han. Det är vår plikt att skrapa ihop en del av budgeten med konsorter. Det är strama tider nu och konkurrensen är stor. Just nu är det lite extra oklara tider: stiftelsen (Kansanmusiikkisäätiö) har haft ekonomiska problem främst med Kaustbyfestivalen som man har kunnat läsa om i tidningarna. Men hittills har det inte varit

några problem i det dagliga arbetet. Allt rullar med konserter och undervisning och även löneutbetalningarna har fungerat.

När Tallari grundades var det ju ingen som visste hur det skulle komma att gå, säger Antti. Så efter 25 år kan man ju konstatera att det har fungerat bra, vi har alla trivts bra med det här jobbet och vi har åstadkommit en hel del. Nästan hälften av Tallaris verksamhet utgörs av skolturnéer runt om i landet. Hela 211 orter i Finland har Tallari besökt, från Åland i sydväst till både öster och norr.

Temakonsserter

Ofta arbetar Tallari med olika teman och producerar programhelheter med en viss inriktning. Hela 40 olika sådana paket har gruppen satt ihop under de 25 åren.

– Ifjol hade vi en produktion med musik från gamla finska filmer, berättar Antti, musik från

gamla svartvita filmer från 40- till 60-talet, med musik av kända namn som Georg Malmsten och Toivo Kärki. Med det programmet ska vi medverka på Tangomarkkinat i Seinäjoki i sommar. Här har vi fungerat som en länk mellan folkmusik och populärmusik: vi kompar populärmusiken med akustiska folkliga instrument.

Nu till 25-årsjubileet har Tallari spelat in en dubbel-CD med titeln Sinisiä puita (Blå träd) med ett urval av Tallari när det är som bäst. Antti frågar mig lite finurligt om jag har lyssnat på den, båda skivorna? Och jag får tillfälle att fråga om det faktiskt är meningen att det ska vara ett extra spår på en av de båda skivorna. Jo, det är ett så kallat hemligt spår, "piiloraita", som är "en traditionell kaustbylåt som heter "smörjan" skrockar Antti förnöjt. Låten är alltså "You're The One that I Want" ur musikalen Grease.

Blivande pensionär?

Hur framtiden ser ut är det svårt att sia om, de flesta av Tallaris medlemmar börjar närma sig pensionsåldern. Inte Pauliina, men de andra tre. Antti får gå nästa år, men hur det blir med det får vi väl se.

– Det är nog viktigt för folkmusiken i landet att Tallari finns säger Antti, men hur gruppen kommer att fungera i framtiden och med vilka instrument, det är öppet. Den som lever få se.

Den som kommer till Kaustbyfestivalen i sommar får flera chanser att se och höra Tallari i alla fall, för på festivalen är Tallari något av ett husband. Tallaris jubileumskonsert inleder festivalen på måndagskvällen den 11 juli. Och Fiolen min gratulerar till jubileet!

Siv Ekström

Tallari för ett par år sedan: från vänster Ritva Talvitie, Risto Hotakainen som nu gått i pension, Timo Valo, Pauliina Kumpulainen och Antti Hosioja.

Pollonesse nr 79 noterad med stämningen a-e'-a'-e''.

Några ytterligare iakttagelser angående omstämd fiol

Som man kunde läsa i Fiolen min Nr 4/2010 så finns det belägg för att spelmän även i Finland både känt till och använt olika typer av fiolstämning.

Förutom den allmänna g-d'-a'-e'' stämningen så har a-d'-a'-e'' (A-bas) och a-e'-a'-e'' noterats från olika källor. I Stares notbok förekommer dessutom i ett fall stämningen d-d'-a'-e''. Efter att artikeln gått till tryck fick jag via folkmusikern Arto Järvelä ytterligare information angående låtar i Stares notbok som är noterade för omstämmning. Han har nämligen från Åbo Akademi fått tillgång till en fotokopia av originalhandskriften. Dessa tilläggsuppgifter sammanfattas i den här artikeln.

POLLONESSE NR 75 i handskriften (Nr 32 i den tryckta utgåvan) kommenterades redan i den tidigare artikeln som noterad för stämningen a-e'-a'-e''. I handskriften finns tydligt noterat "Förstämd Bas och Tenor", vilket entydigt bekräftar att låten spelats med stämningen a-e'-a'-e''.

Polonesserna nr 92 (nr 79 i den

tryckta utgåvan) och 93 (nr 38 i den tryckta utgåvan) har spelats med stämningen a-e'-a'-e''. Det framgår av att noterna i handskriften först skrivits för vanlig stämning, och sedan med bläck ändrats till stämning a-e'-a'-e''.

I nr 92 fungerar dubbelgreppen i repris 2 endast med omstämmning. Nr 93 fungerar inte heller utan omstämmning. I nr 93 har utgivaren i den tryckta utgåvan delvis ändrat noterna så att de skall fungera utan omstämmning.

POLLONESSE NR 9 i handskriften är en variant av den kända svenska polskan från Östergötland med text av Topelius "Klang min vackra bjällra". Den varianten har tyvärr lämnats bort av Otto Andersson ur de publicerade noterna. Om den står i noterna "D stämnes till F och G till C". Då får man en stämning c-f'-a'-e'', vilken också finns noterad vid ett flertal tillfällen i östra delarna av Sverige i Folkmusikkommissionens notsamling och Musikmuseets spelmansböcker¹. Stämningen är lämpad för låtar i F-dur.

DET ÄR anmärkningsvärt att Otto Andersson lämnat bort de ovan nämnda noteringarna om omstämmning när materialet ur Stares notbok publicerades, och att den enda notering han gör om fiolstämning i det omfattande förordet till folkmusikdelarna i Finlands svenska folkdiktning är följande: "En så kallad »förstämmning», d.v.s. omstämmning av en eller annan sträng, förekom ofta bland spelmännen i Sverige.

Man kunde exempelvis uppstämman g-strängen till a och stämman ned e-strängen till ciss, varigenom »förstämsmelodierna» fingo en fyligare klang. Förstämmningen, som också kunde ske på annat sätt och som för övrigt även förekommit i konstmusiken, har i ringa utsträckning använts av de finlandssvenska spelmännen. Varpå detta kan bero har jag svårt att avgöra."²

Jag tvivlar inte på att man vid närmare undersökning av bevarade äldre notböcker från 17-1800 talet kan finna ytterligare exempel på att omstämmning i viss utsträckning förekommit även i Finland.

Stefan Kuni

Noter

1. www.smus.se/earkiv/fmk/browse.php?lang=sw&by=scordatura
2. Finlands svenska folkdiktning VI A 1, sid 102

Spelmansförbundets ordförande Stefan Kuni har fördjupat sig i konsten att spela med omstämd fiol.

Niklas Nykvist från FMI och folkloristen Susanne Österlund-Pötzsch på möte på Loftet. Foto: Siv Ekström.

FMI-kommitté hade möte

Dagen före Förbundsdagen i Pargas samlades Svenska litteratursällskapets traditionsvetenskapliga kommitté i Vasa. Det är en tvådelad kommitté som är tillsatt för att stöda Folkmusikinstitutet och Österbottens traditionsarkiv. Man har samlat olika sakkunniga med beröringspunkter till de två institutionerna. Christer Kuvaja från SLS leder gruppen och de båda ansvariga tjänstemännen i Vasa, FMI:s Niklas Nykvist och arkivets Katja Hellman är förstas med.

Mötet i Vasa hölls på Loftet och diskussionerna kretsade kring frågor om insamling och arkivering och principer att följa i dessa sammanhang.

Svenska spelmän på Folkbloggen

”Folkbloggen” heter Sveriges Spelmäns Riksförbunds egen blogg som startade i februari i år. Redaktör för den är unga Sara Parkman, men meningen är inte att det bara ska vara hennes texter i bloggen, utan alla är välkomna att bidra med inlägg. Här får man visa upp, skildra, diskutera allt som rör den svenska folkmusiken. Man vill ha många perspektiv, infallsvinklar, åldrar och personer.

Bland inläggen som lagts ut hittar man små rapporter från Äppelbo spelmanslag, bilder från spelmansstämmor, resereportage, olika funderingar om saker och ting, ja det är väldigt varierat. För att få in ett inlägg mejlar man till Sara Parkman som lägger ut text och bild i bloggen.

Följ bloggen på adressen

<http://folkblogg.blogspot.com/>

Öppet hus med Phønix

När den danska folkmusikgruppen Phønix gästade Önningsbymuseet i början av april blev det fullt hus. Konserten uppskattades mycket av publiken och när programmet sedan fortsatte med Öppet hus-spel visade det sig att de flesta åhörarna hade instrument i garderoben. Förutom Kvinnfolk och de sedvanliga Öppet hus-deltagarna gästades nämligen tillställningen av ett stort gäng spelmän från Järfälla. De hade planerat att resa på en två veckors turné

i Japan, men det blev ju omöjligt efter jordbävning och tsunami. Det var just i de drabbade områdena som turnén skulle ha ägt rum. Man kan ju inte hävda att ett veckoslut på Åland kompenserar två veckor i Japan, men Järfälla spelmän ville i alla fall göra en liten resa. Järfällaborna och Kvinnfolk har haft kontakt förut, så det var ganska naturligt med ett nytt besök. Så därför invaderades Önningsbymuseet av nyckelharpor i mängder, fioler, mandolin, dragspel och cittra.

Åländska och svenska spelmän i samspel i Önningsbymuseet den 1 april i år. Foto: Siv Ekström

Gustav Veppling

Den 16 februari avled Gustav Veppling bruten av en kort och svår sjukdom. Föga anade vi då vi kort före jul gav två kyrkokonserter, och spelade till allsång i Esplanad med Gustav med oss, att sorgen och saknaden skulle drabba oss så snart. Gustav var den trogna, glada kamraten som med sin trevliga och utåtriktade personlighet fick många vänner i hela Svensk-Finland.

Utom att han skickligt trakterade sitt dragspel, var Gustav en god skeppare, till yrket lotskutterförare, efter pensioneringen fortfarande i full gång.

En god hantverkare, med träslöjd som

specialitet, var han också och hans stora intresse för gamla redskap och verktyg inspirerade honom till att upprätta ett eget intressant gårdsmuseum hemma i Pyttis.

Gustavs jordfästning blev en vacker gripande stund för oss alla. Spelmän från hela den östnyländska bygden spelade under Jarmo Romppanens ledning och den stora uppslutningen av släkt och vänner i Pyttis kyrka vittnade om den djupa saknaden, som för oss som var med blev till ett fint minne.

Margareta Häggblom
Lovisa Spelmanslag

Hazelius & Hedin: "Om du ville människa heta"

Duon Hazelius Hedin medverkade förra sommaren på festivalen "Geta Poesi och Visa" på Åland. I en obeskrivligt fin miljö - i skuggan av lövträd invid stranden - stod de båda spelmännen för en finstämd konsert med både sång och instrumentala melodier.

Esbjörn Hazelius och Johan Hedin är två av Sveriges mest etablerade folkmusiker. De har båda växt upp i södra Sverige, där den traditionella pardansen slängpolska är rådande. Deras repertoar som omfattar allt från medeltida ballader, sjömannasånger, kärleksballader och instrumentala danslåtar kommer från hela Sverige. Dessutom har Hazelius och Hedin valt att föra traditionen vidare genom sina egna kompositioner.

De arrangerar musiken försiktigt, ofta inspirerade av Esbjörns irländska musikaliska historia och de söker ständigt nya instrumentella harmonier.

Esbjörn Hazelius är en av mycket få professionella folksångare i Sverige. Men han är också en driven instrumentalist som spelar både fiol, oktavmandola, cittern och gitarr och är en av de ledande experterna på irländsk musik i Skandinavien. Han gav häromåret ut en solo-cd med egna sånger, *Blunda och se*, heter den.

Johan Hedin, den välkända nyckelharps-spelmannen, har under många år jobbat på att utveckla sitt instrument. Han har låtit tillverka flera nya modeller i olika register och spelar känsligt och uttrycksfullt på både

Geta Poesi och Visa sommaren 2010: Johan Hedin på nyckelharpa och Esbjörn Hazelius på cittern. Foto: Siv Ekström.

vanlig nyckelharpa och oktavharpa. På CD:n spelar han också oktavmandola och sjunger.

Vi som var med på konserten i Geta känner igen de flesta låtarna på den nya CD:n - alla utom den som kom till under Ålandsbesöket: "Getapolskan" är spår nummer fyra på skivan. Det är fascinerande att de båda musikerna lyckades skapa

samma ljudbild på en konsert ute i det fria som de gör på skivan. Det är fina arrangemang, både stämsång och lyhört ackompanjement på olika instrument. Ingenting verkar krystat eller tillkrånglat, allt kommer naturligt och känns rent av spontant. En skiva som är väl värd att bekanta sig med!

På www.myspace.com/esbjorn-hazelius finns mera information och även musik att lyssna på.

Siv Ekström

Arto Järvelä: ”Crosstuned”

Att spela på omstämd fiol är något som hardingfelespelmännen i Norge är vana med. Det hör liksom till. Också i Sverige finns det spelmän som med förtjusning stämmer upp g-strängen till så kallad A-bas för att få mera klang i fiolen i A-durs och D-durslåtar. Men hos oss har det inte alls varit särskilt förekommande. När Otto Silander på spelmansstämman på Åland 1974 spelade på omstämd fiol uppmärksammades det som något unikt. På det band där Ann-Mari Häggman intervjuar Otto något år tidigare, säger hon att hon aldrig har hört någon spela så. Otto ger efter för hennes övertalning, går ut på stugtrappan och stämmer om (och övar kanske litet?) innan han kommer in igen och spelar polskan Gotlänningen som han hört sin farfars bror Evert spela någon gång på 1910-talet.

När Otto Silander sedan år 1983 utnämndes till mästersedman i Kaustby tecknade Mauno Järvelä ner polskan från en bandinspelning och uppteckningen publicerades i tidningen Kansanmusiikki. Där har Mauno angett att Otto stämt ner e-strängen och a-strängen, men det berodde nog på att Ottos fiol vid inspelningstillfället inte var stämd efter normala. Han säger själv på Ann-Mari Häggmans inspelning att man stämde upp de två lägsta strängarna g och d till a och e.

När Arto Järvelä för ett par år sedan undervisade fiolstudenter på Sibeliusakademiens fokmusikavdelning om scordatura, alltså olika omstämmningar, började han fundera på hur det kom sig att han inte kände till mer än ett par exempel på omstämmning i finsk folkmusik eftersom han visste att det har varit och är vanligt i våra

Arto Järvelä i blå tröja längst till höger spelar på pubjam i Åbo i samband med kursen kring åboländska låtar. Foto: Jan Kronholm.

grannländer. Varför skulle det inte ha förekommit hos oss också? Arto började leta i arkiv och gamla notböcker och började spela och experimentera med olika stämningar. Resultatet av detta arbete har han nu dokumenterat på sin nya CD Crosstuned.

Han menar att olika sätt att stämma fiolen har sin egen karaktär och olika stämningar passar olika bra till olika låtar. Fiolen klingar bättre och det berikar instrumentets övertoner. I texthäftet till CD:n har han angivit vilken stämning som är använd på varje låt. Texthäftet ger även andra upplysningar om låtarnas ursprung och liknande. Arto har också gjort nya låtar med olika stämningar.

På ett spår sjunger han också, Maa on musta, en finsk visa från norra Sverige och spelar samtidigt på sin omstämda fiol. Jag vet att sånt kan man fuska med när man spelar in skivor, men jag har sett en liveupptagning på Youtube där han gör det på scen (sök på "folkmusik för Japan" på Youtube!) och det är bara imponerande! Dessutom vackert.

De gamla omstämda låtarna har Arto hittat i Stares och Spoofs notböcker där det finns noterat vilken stämning som låten spelats med. Sen kan man ju prova med att stämma om även om det inte finns uppgifter om att man spelat så. Bara det passar så. Och sen har ju Arto gjort egna låtar med olika stämningar. Den ena finare än den andra. Ta till exempel valsen till dottern Virva. Den spelar han med en stämning som är vanlig i Norge: FDAE.

Varför har vi inte spelat med omstämda fioler i Spelmansförbundet då? Tja, dels är det väl bristen på sådana uppteckningar (se Stefan Kunis artikel på sid 21) och dels kanske också att vi inte tidigare uppmuntrade solistiskt spel.

I stora spelmanslag, där alla som vill får vara med, kan det vara tillräckligt knepigt att få gänget samspelt och lika stämt utan att man också krånglar till det med att stämma om mellan låtarna. Men jag rekommenderar alla som blir nyfikna att prova, det är en upplevelse att spela omstämt, fiolen klingar på ett nytt sätt och det kan man bli mycket inspirerad av!

Siv Ekström

Jensen & Bugge
Hav og land

Traditionellt danskt: glatt och energifyllt. Dansant. Det som håller Jensen och Bugge igång, säger de i texthäftet till CD:n, det är den enorma mängden fantastiska traditionella melodier, danstillfällena runt om i landet med dansglada människor och unga och gamla spelmäns entusiasm för musiken.

Hot 'n' tot
The hottest shot

I den här nya gruppen med anknytning till Sibeliusakademiens folkmusikavdelning spelar fyra finska fenomenala spelmän: Juho Purohaho och Tero Hyväluoma på fioler, Anssi Salminen gitarr och Ilkka Heinonen kontrabas. Deras inspiration kommer västerifrån, närmare bestämt amerikansk fioltradition som bluegrass och "Western swing". Lägg därtill en god dos Kaustbysväng, -fart och -skicklighet så är bilden ganska klar av hur detta låter.

Första spåret med titeln Devil and the Turkish Red Beard är en Bruce Molsky-låt som gruppen har lärt sig av mästaren själv. En traditionell låt till får vara med bland killarnas egna kompositioner med titlar som "Friday on Facebook" eller "Double Hot Shot". Alla arrangemang är gruppens egna och

de har också själva producerat CD:n. Medlemmarna i Hot 'n' tot är kända från grupper som Frigg och Snecca.

Trio Mio
Love & Cigars

Trio Mio har kommit med sin fjärde CD. Välkända danska fiolisten Kristine Heebøll och svenska Jens Ulvsand på bouzouki och gitarr bildar tillsammans med unga dansken Nikolaj Busk på bland annat piano, accordion och harmonium denna finstämt musicerande trio. Gruppen håller sig på denna CD utslutande till nyskrivet eget material så när som på en traditionell låt, Stormen. Alla tre medlemmar har bidragit med nya kompositioner. Här är det inte som annars ofta i dansk folkmusik fråga om musik som främst är avsedd för dansgolvet. Här är det lyssningsmusik med dragning åt jazzhållet, berättande och eftertänksamt förs vi in i ett särpräglat musiklandskap. Välspelat och njutbart.

Fiolministeriet

Fiol, viola och cello signalerar "stråkkvartett", men det här Fiolministeriet är en trio och det låter inte riktigt som det man associerar med stråkkvartett heller. Kirstine Sand, Ditte Fromseier Mortensen och Kristine Elise Pedersen spelar energiskt och rytmiskt

och ger de traditionella låtarna sin egen tolkning utan att glömma bort det dansanta och rytmiska. Sjunger gör de också alla tre. Det finns en hel del gamla melodisamlingar att botanisera bland i Danmark, som Fiolministeriet har plockat låtar ifrån. Trion har också tagit med egna och andras nyare kompositioner på CD:n.

Impuls trio
Bugge, Bæk & Vinther

Här en pinfärsk CD med en ny trio med välbekanta namn inom den danska folkmusiken: Kristian Bugge på fiol, Jesper Vinther på dragspel och John Bæk på gitarr, mandolin och sång. De spelar traditionella danska låtar just så rytmiskt och dansant som man förväntar sig. Jesper Vinther spelar med i Phønix och Baltinget, Kristian Bugge bland annat i grupperna Baltic Crossing och Habadekuk, så det är en erfaren och kunnig samling spelmän som lyckas ge låtarna sin egen prägel utan att förfalla till att överarrangera och krångla till det. Inte för modernt heller för den som gillar traditionella låtar.

Habadekuk
Hopsadaddy

Här är Kristian Bugge med igen. Nu i ett större gäng med större instrumentuppsättning: trombon, trumpet och saxofon förutom fiol, dragspel, trummor, kontrabas, gitarr och banjo. Nio spelmän som ömsom bryter ut i våldsam spelglädje och ömsom spelar vackert och känsligt i fina arrangemang. Det är nästan obeskrivbart: med gott humör och studsande rytmer pumpas det på i hisnande fart! Så långt från sugande polskor i moll som man kan komma.

Namnet Habadekuk har gruppen tagit från sångtexten till en Sønderhoning från Fanø, en ö där dansen, sången och musiken har hört ihop som ingen annanstans i Danmark. Ofta sjöng de dansande till dansen. Habadekuk är ett kort dansrim och ingen vet vad det betyder, kanske är det "mundsmusik" skriver gruppen i texthäftet. Ofta spelar Habadekuk två eller flera låtar i set som man gör i irländsk musik. Säkert oslagbart på en riktig danskväll. Varför har inte vi mera sådana danstillställningar när man umgås i dansens och musiken tecken? Far till Danmark på studiebesök!

Tindra
Moder Norge

Jorun Marie Kvernberg som spelar fiol i den norska trion Tindra fick vi stifta bekantskap med på Åland förra sommaren då hon deltog som solist i en konsert på Orgelfestivalen. En upplevelse var det att se och höra henne med hardingfela, fiol och sång. I Tindra är det Åshild Vethus som främst står för sången. Jorun Marie står för ackompanjemanget tillsammans med dragspelaren Irene Tillung. Men ingen är i bakgrunden här, alla tre kommunicerar i musiken och skapar spännande arrangemang tillsammans. Tindra har funnits i tio år redan och har både internationella turnéer och inhemska Kapp-

leiksframgångar bakom sig. Oerhört samspelt, händelserika arrangemang fulla med viktiga detaljer. Repertoaren på skivan bygger på traditionella låtar och visor från Rogaland. Gamla låtar i ny folkmusikalisk dräkt.

Tindra & Kroke
Live in Førde

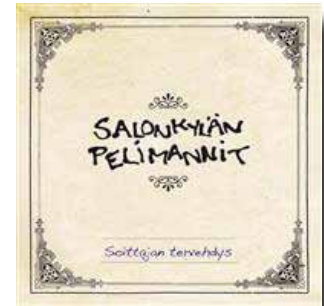
Tindras andra CD med anledning av tioårsjubileet. Här är de tillsammans med den polska klezmertrion Kroke. Här samsas traditionella norska låtar med dito polska och nykomponerat material från båda grupper. Krokes musiker fyller på med ett dragspel till, en kontrabas och viola respektive flöjt. Förutom samarbetslåtarna har vardera gruppen också några egna spår på skivan. Ett grepp att ta inspiration av: vad kan vi tillföra varandras musik med utgångspunkt i den egna traditionen?

Treva
Gold

Tre unga svenska spelmän har gjort succé på festivaler och spelmansstämmor med sin livfulla musik: Anders Dehlbom på fiol, Viktor Mörsell på gitarr och Axel Fagerberg på slagverk. De kallar sig Treva och har nu givit ut en egen CD med litet "greatest hits". Vänkärin polska av Andy May och Bregottlåten är exempel på sådana hits, liksom Josefins

dopvals av Roger Tallroth. Här finns också Esko Järveläs Raj, raj, raj och Sven Ahlbäck's Norrskan. Livfullt och energiskt spel, man borde få höra dem live!

Salonkylän pelimannit
Soittajan tervehdys

Med sex fioler, en altfiol, ett harmonium och en kontrabas spelar Salonkylän pelimannit 17 låtar med sin speciella egna stil med rötter i både kammarmusik och spelmansmusik. Skivan är samtidigt en hyllning till Viljami Niittykoski, spelkamrat till Konsta Jylhä och tidigare medlem i Salonkylän pelimannit. Han är noterad som kompositör till åtminstone 300 låtar, ofta i moll men glada till sin karaktär. 12 av låtarna på CD:n är Niittykoskis.

Tallari
Sinisiä puita

För att fira 25-årsjubileet har Tallari givit ut en dubbel-CD med namnet Sinisiä puita. Som Tallaris verksamhet är skivan mångsidig och varierad: Traditionell Päruspolska samlas med zigenarmelodier, Åsa Jinders Av längtan till dig, PH Nordgrens lilla mollpolska och Konsta Jylhäs Outoveden valssi. Som vanligt skickligt spelat, svängigt och med fina arrangemang.

Siv Ekström

Avs. Finlands svenska spelmansförbund
Pensalavägen 899 FIN-66840 Pensala

Händelsekalender

- 19 juni Spelträff på Jan Karlsgården, Arr. Ålands Spemansgille
- 11-17 juli Folkmusikfestival i Kaustby med spelmansstämma
- 13 - 17 juli Sommarlåtar, läger för unga i Terjärv
- 1-5 augusti Folkmusikläger på Kyrkogårdsö, Kökar
- 6 augusti Kvinnfolks spelmansstämma, Önningeby, Jomala
- 2 september Öppet hus för spelmän, Önningebymuseet
- 17-18 sept. Skärkurs på Sälgrund
- 7 oktober Öppet hus för spelmän, Önningebymuseet
- 27-29 oktober Vasa Folk
- 28 oktober Folkmusikseminarium i Vasa. Arr. FMI
- 13-14.1.2012 Folklandiakryssningen

Händelser till kalendern skickar du på adressen
kansliet@spelmansforbundet.fi eller fiolenmin@spelmansforbundet.fi
Händelsekalendern publiceras också på www.spelmansforbundet.fi

